

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 479. ISTUNGJÄRK 28. JA 29. MÄRTSIL 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse programm „Loov Euroopa” ”

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD)

(2012/C 181/07)

Pearaportöör: **Dumitru FORNEA**

30. novembril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 15. detsembril 2011 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 173 lõikele 3 ja artikli 166 lõikele 4 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse programm „Loov Euroopa””

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD).

6. detsembril 2011 tegi komitee juhatus käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks tööstuse muutuste nõuandekomisjonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 479. istungjärgul 28.– 29. märtsil 2012 (28. märtsi istungil) pearaportööriks Dumitru Fornea ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 168, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Loomemajandust tuleb käsitleda tööstusarengu uut tsüklit arvestades ning mitte isoleeritult, vaid tihedas valdkondadevahelises seoses teiste teenuste ja tootmisprotsessidega. Sellest lähtuvalt tuleb loomemajandust tajuda tööstuses ja teenuste sektoris toimuvate uuenduslike arengute katalüsaatorina.

1.2 Kultuuri- ja loomesektoritel peab olema oluline osa strateegias „Euroopa 2020”, kuna need aitavad ELis kaasa uut tüüpi majanduskasvule, samuti on tähtis rõhutada, et loomemajanduse praegused arengud leiavad heakskiitu kõikjal Euroopas, neid ei tohi piirata teatavatele riikidele või piirkondadele.

1.3 Komitee toob esile suurt tähtsust, mida omistatakse majanduslikele aspektidele programmis „Loov Euroopa”, ja nõustub mõttega, et programmi abil tuleb innustada kultuuri- ja loomesektori kõiki osalejaid püüdlema majandusliku

sõltumatuse poole. Sellegipoolest tundub programm olevat liigselt keskendatud konkurentsivõime üldisele eesmärgile, samas aga ei leia programmis piisavalt kõlapinda eesmärk edendada keelelist ja kultuurilist mitmekesisust Euroopas.

1.4 Komitee toetab tungivalt ettepanekut suurendada asjaomaseid eelarvevahendeid ja leiab, et programmile „Loov Euroopa” eraldatud 1,8 miljardi euro suurune kogusumma tuleb säilitada. See tähendab küll olulist suurendamist, ent kujutab endast suhteliselt tagasihoidlikku summat võrreldes ELi eelarve või ressursidega, millega teatavad liikmesriigid toetavad kultuuritegevust.

1.5 Programmide „Kultuur” ja „MEDIA” ühendamise võib heaks kiita tingimusel, et nende väljapakutud koostisosi kirjeldatakse selgesti ja nende staatus on tagatud. See eeldab, et õiguslikule alusele tuginedes täpsustatakse protsendimäärad,

mille alusel eraldatakse eelarvest vahendid igale koostisosale, ja neile eraldatavad miinimummäärad. Läbipaistvuse ja arusaadavuse suurendamiseks on soovitatav kindlaks määrata ka igaaastased tegevussuunised.

1.6 Komitee arvates on leibprogrammi „Loov Euroopa” edukus suuresti meedia ja kultuuri tegevussuundade omavahelisest seotusest ning samas ka valdkondadeülese lähenemisviisi väljatöötamisest, mis aitaks luua ühiseid tegevussuuniseid ELi rahastatud eri programmide⁽¹⁾ vahel.

1.7 Komitee märgib, et puuduvad selgelt määratletud juhised selle kohta, kuidas komisjon kavatseb huvitatud isikud kaasata rakendamise protsessi. Artikkel 7 ei ole piisavalt selge⁽²⁾. Juurdepääs rahastamisele tuleb muuta hõlpsamaks kõigi eraõiguslike organisatsioonide jaoks, mis tegelevad kultuuri- ja loometegevusega ning kuuluvad kõnealuse määruse reguleerimisalasse. Neis sektorites tegutsevatel sotsiaalmajanduse organisatsioonidel ja teistel asjaomastel kodanikuühiskonna organisatsioonidel peaks samuti olema juurdepääs kõnealusele juurdepääsu rahastamisele soodustavale mehhanismile.

1.8 Tuleb lihtsustada haldusmenetlusi, arendades välja kiiremaid võrgupõhised rakendused ja menetlused programmide jälgimiseks ja haldamiseks⁽³⁾. Samas on vaja tõhustada teabevahetuse, vahe- ja lõpparuannete koostamise ja esitamise menetlusi ja sellega seonduvat tehnilist suutlikkust. Lisaks tuleb tagada programmist abi saajate taotluste senisest tõhusam menetlemine.

1.9 Kuigi määrus kujutab endast väga avatud ja paindlikku formaati, ei tagata kavandatud komiteemenetlusega, et kõigil liikmesriikidel oleks piisav kontroll programmi rakendamise üle. On kohane muuta komiteemenetlust nii, et liikmesriikide eksperdid saaksid korrapäraselt koguneda, et arutleda väljalititud projektide üle. Samuti tuleb ette näha lihtsustatud menetlus, et regulaarse hindamise järel kohandada tegevussuuniste konkreetseid parameetreid.

1.10 Avatud ja paindlik formaat muudab eriti tähtsaks programmi juhendi, kuna just seal määratletakse täpselt, millised on võetavad meetmed, täidetavad tingimused, kaasrahastamise määrad jne. Komitee palub komisjonil koostada juhend avatult ja läbipaistvalt ning teatab oma huvist selles protsessis osaleda.

⁽¹⁾ Küsimus on programmides, mis on eraldi loetletud määruse ettepaneku artikli 13 punkti 1 alapunktis b.

⁽²⁾ Määruse ettepaneku artikli 7 tekstis viidatakse mehhanismile, mis soodustab „Euroopa kultuuri- ja loomesektorite väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ja organisatsioonide juurdepääsu rahastamisele”.

⁽³⁾ Menetlust peetakse selle praegusel kujul keerukaks, kuna kõik dokumendid tuleb saata postitsi ning vastused võivad laekuda mõnikord alles kolm või neli kuud hiljem.

1.11 Komitee peab vajalikuks, et komisjoni ettepanekut, mille eesmärk on programmide „Kultuur” ja „MEDIA” kontaktpunktide koondamine Loova Euroopa teabepunktidesse, käsitletaks paindlikumat, arvestades liikmesriikide piirkondade tegelikkuse eripärasid. Ta rõhutab, et on oluline säilitada geograafiline lähedus kahe sektori osalejatega ning eraldi ekspertteadmised kultuuri ja meedia tegevussuundades, kuna need sektorid on nii olemuselt kui ka neis kasutatavate tegevustavadele väga erinevad. Uute Loova Euroopa teabepunktide loomine peab tuginema programmide „Kultuur” ja „MEDIA” kontakt- ja teabepunktide seni omandatud kogemustele.

1.12 Kavandatud rahastamismehhanism on samm edasi õiges suunas, ent seda tuleks propageerida, et finantsasutused muudaksid oma suhtumist kultuuri- ja loomesektorite ettevõtjatesse ja oma viisi neid hinnata. Vahendi abil tuleb tagada tasakaalustatud geograafiline katvus ja selle toimimine ei tohi kahjustada toetuste andmise mehhanisme.

1.13 Intellektuaalomand on esmatähtis tegur loometegevuse ning kultuurilise ja loomingulise sisu tootmise tehtavate investeeringute hoogustamiseks, autorite tasustamiseks ja tööhõivavõimluste laiendamiseks kõnealuses tegevusvaldkonnas. Sellega seoses rõhutab komitee, kui võrd oluline on intellektuaalomandiõiguste tõhus tagamine nii ELis kui ka kogu maailmas.

1.14 Programmi „Loov Euroopa” kaudu rahastatavate projektide valimisel ja ellurakendamisel tuleb täielikult austada ELi põhimõtteid ja väärtusi demokraatia, inimõiguste, töötajate õiguste ja sotsiaalse vastutuse valdkonnas. Samuti tuleb ette näha mehhanism, millega takistada vägivalda ja diskrimineerimise esinemist kõnealusest vahendist rahastatud projektide elluviimise protsessis.

2. Komisjoni esitatud määruse ettepanek

2.1 Vaadeldava määrusega luuakse programm pealkirjaga „Loov Euroopa”, mille eesmärk on toetada kultuuri- ja loomesektoreid ajavahemikus 1. jaanuar 2014 kuni 31. detsember 2020. Programmiga toetatakse ainult selliseid meetmeid ja tegevusi, millega kaasneb võimalik Euroopa lisaväärtus ning mis aitavad kaasa strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide ja selle juhtalgatuste saavutamisele.

2.2 Programmi üldised eesmärgid on soodustada keelelise ja kultuurilise mitmekesisuse säilitamist ja edendamist Euroopas ning tugevdada kultuuri- ja loomesektorite konkurentsivõimet eesmärgiga hoogustada arukat, jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu.

2.3 Konkreetseid eesmärgid on järgmised:

- toetada Euroopa kultuuri- ja loomesektorite suutlikkust tegutseda riikidevaheliselt;
- soodustada kultuuri- ja loovteoste riikidevahelist levitamist ja tegutsejate liikuvust ning jõuda uue publikuni Euroopas ja mujal;
- suurendada kultuuri- ja loomesektorite ning iseäranis väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ja organisatsioonide finantssuutlikkust;
- toetada riikidevahelist poliitikakoostööd, et soodustada poliitika kujundamist, innovatsiooni, publiku kasvatamist ning uusi ärimudeleid.

2.4 Programmi struktuur koosneb

- kõigile kultuuri- ja loomesektoritele suunatud sektoriülesest teguvussuunast (15 % programmi kogueelarvest);
- kultuuri- ja loomesektoritele suunatud kultuuri teguvussuunast (30 % kogueelarvest);
- audiovisuaalsektorile suunatud teguvussuunast „MEDIA” (50 % kogueelarvest).

3. Üldised märkused

3.1 2008. aastal töötas kultuuri- ja loomesektorites 3,8 % Euroopa tööjõust ning need sektorid moodustasid 4,5 % Euroopa Liidu SKPst. Komitee on veendunud, et raamprogramm „Loov Euroopa” aitab kaasa strateegia „Euroopa 2020” ellurakendamisele, ja ühineb komisjoni seisukohaga, et uuendustegevusel, loometegevusel ja kultuuril peab olema esmatähtis osa Euroopa kodanike kaasaegses hariduses ning seega peavad nad aitama kaasa ettevõtlikkusele, arukale ja jätkusuutlikule majanduskasvule ning sotsiaalse kaasatuse alaste eesmärkide saavutamisele ELis.

3.2 Poliitiline tegur, mis viib kultuuri osa ümberhindamiseni riikide ja ELi poliitikas, tuleks kindlaks määrata, lähtudes selle komplekssetest sidemetest majandusega ja kultuuri- ja loomemajanduse panusest liikmesriikide arengusse ning sotsiaalse ühtekuuluvuse ja Euroopa ruumi kuuluvuse tunde tugevdamise. Järelikult tuleb uues finantsabi programmis kajastada kultuuri- ja loomesektorite vajadused digiajastul, kasutades selleks senisest pragmaatilisemat ja laiahaardelisemat lähenemisviisi.

3.3 Kultuurisektor ei ole ühtlik ja paljud selle toimimisviisidest on erilised. Seega järgitakse näiteks muusikatootmises ja helisalvestustööstuses omaenda majandusmudelit ja see tegevus toimub keskkonnas, mis erineb oluliselt lavakunsti omast. Seetõttu peaks programm „Loov Euroopa” oma teguvussuundade kaudu võimaldama paindlikumaid lähenemisviise, tänu millele saaksid määruse ettepanekus osutatud võimalikud kasusaajad hõlpsamini juurdepääsu programmile ja võiksid seda tõhusalt kasutada.

4. Konkreetseid märkused

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on juba avaldanud oma seisukohad kultuuri- ja loomemajanduse kohta arvamuses, mis võeti sama pealkirja all vastu täiskogu 2010. aasta oktoobris toimunud istungjärgul ning mille raportöör oli Claudio Cappellini ja kaasraportöör Jörg Lennardt. Arvamus koostati konsultatsioonide raames, mida peeti kultuuri- ja loomemajanduse potentsiaali rakendamist käsitleva rohelise raamatu üle.

4.2 Käesolevas arvamuses, milles käsitletakse ettepanekut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kohta, millega luuakse programm „Loov Euroopa”, ei tõstatata uuesti küsimusi, mida arutati juba rohelist raamatut käsitletud arvamuses, vaid püütakse osutada toetust komisjonile, esitades otsesed tähelepanekud teksti kohta, mille komisjon avaldas 23. novembril 2011 dokumendis COM(2011) 785 final.

4.3 Kõnealustes sektorites tegutsevad ettevõtjad kiitsid heaks programmi eelarve suurendamise 1,8 miljardi euronit ajavahemikuks 2014–2020, kuigi suurenemise puhul tuleb arvestada asjaolu, et programmist kasu saavate riikide arv on kasvanud ja programmiga kaetud loomemajanduse ulatus on laienenud. Määruses ei määratleta selgelt mõistet „loomemajandus”, tekstis pidanuks paremini täpsustama, milliseid tegevusalasid see täpselt hõlmab ja milliseid osalejaid see puudutab.

4.4 Kultuuri- ja audiovisuaalsektori osalejad peavad praeguste programmide „Kultuur 2007–2013”, „MEDIA” ja „MEDIA Mundus” koondamist ühteainsasse raamprogrammi pealkirjaga „Loov Euroopa” Euroopa Komisjoni positiivseks ja konstruktiivseks algatuseks. Siiski tuleks rohkem tähelepanu pöörata sellele, kuidas hõlmatakse programmi kontekstis kumbagi neist valdkondadest poliitikastrateegiad või üldised protsessid, kuna arvestada tuleb mõlemale valdkonnale iseloomulike omapäradega. Mõlemad valdkonnad erinevad teineteisest peamiste osalejate, finantsloogika, tootmise ja müügisüsteemi poolest.

4.5 Eelkõige kultuurisektori osalejad pööravad tähelepanu programmis ettenähtud avalikele rahastamisliikidele, juurdepääsutingimustele ja abikõlblikkuse kriteeriumidele. Just nendest parameetritest oleneb suurelt jaolt, kui pühendunult nad osalevad uues raamprogrammis pakutud meetmetes ja mil määral nad meetmeid hakkavad toetama.

4.6 Erialasest seisukohast tundub audiovisuaalsektoris valitsevat üldine rahulolu nii praeguse programmi „MEDIA” tõhususe kui ka raamprogrammi „Loov Euroopa” kavandatud uute poliitikameetmetega. Sektori spetsialistid hindavad kõrgelt programmi „MEDIA” selle kaudu pakutava abi ja selle tähtsuse pärast audiovisuaaluru jaoks. Uues raamprogrammis kavandatud teguvussuund „MEDIA” ei erine peaaegu üldse praegusest programmist. Uue määruse tekstis võiks siiski pakkuda täpsemat teavet lisade kujul, milles käsitletak üksikasjalikult iga asjaomast teguvussuunda ja selle elluviimiseks ettenähtud eelarvevahendeid.

4.7 Komitee kiidab heaks komisjoni algatuse lihtsustada programmide „Kultuur” ja „MEDIA” haldusmenetlusi, kasutades rohkem kindlasummalisi makseid, partnerluse raamlepinguid ja elektroonilisi menetlusi ning reformides Hariduse, Audiovisuaalvaldkonna ja Kultuuri Täitevasutuse töövahendeid.

4.8 Tuleb välja töötada meetmeid, mis on kohandatud „õiglasema keskkonna tagamiseks Euroopa kultuuri- ja loomesektoris, võttes arvesse väikese tootmisvõimsusega riike ja/või geograafiliselt või keeleliselt piiratud riike või piirkondi” (4).

4.9 Komitee arvates on vaja lisada prioriteetide hulka meetmed, millega edendada artistide liikuvust, kultuuridevahelist dialoogi ja kunstialast haridust, ning kooskõlastada määruse sätteid teiste sektorit puudutavate ELi dokumentidega ja luua mehhanismid, mis põhinevad meetmetel, millega innustatakse artiste, kes osalevad kultuuriüritustel või turneedel väljaspool oma koduriiki.

4.10 Määruse ettepanekus pööratakse erilist tähelepanu väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele ning individuaalsele loojatele. Sellegipoolest väljendavad ametiühingud kahetsust selle üle, et määruks peetakse kultuuritegelasi ning sektoris loometegevusega tegelevaid üksikisikuid ja ettevõtjaid pelgalt teenuste osutajateks, ning peavad eriti vajalikuks, et finantsabi saamine sõltuks sotsiaalkaitse normidest kinnipidamisest. Nende normide abil peaks saama kõrvaldada ebakindlust põhjustavad tegurid, mis sageli kaasnevad kõnealusele sektorile iseloomulike lühiajaliste lepingutega.

Uue määruse ettepaneku väljakutsed ja puudujäägid

Üldises plaanis:

4.11 Eelarve suurenemine on hea uudis, ent arvesse tuleb võtta järgmisi aspekte:

— programmist abi saavate riikide arvu suurenemine;

— rahastatavate valdkondade laienemine;

— uued vajadused digitaalühiskonnale üleminekuks;

— raha väärtuse vähenemine;

— vajadus pidada meeles määruks pakutud eelarve – s.o 1,8 miljardit eurot 2014–2020. aastaks – võrdlust iga-aastaselt Prantsusmaa (7,5 miljardit eurot) või Saksamaa (1,1 miljardit eurot) eraldatava eelarvega ning suhestada eelarve ELi kogueelarvega.

(4) Määruse ettepaneku artikli 3 lõike 2 punkt d.

4.12 Suured erinevused liikmesriikides võetavates poliitika-meetmetes tekitavad riigist riiki moonutusi osalejate vahel juurdepääsuvõimalustes pääseda ligi audiovisuaal- ja kultuurisektorile mõeldud avalikele rahastamisprogrammidele.

4.13 Loomemajanduse seisukohast on koostoime ettevõtete ja VKEde uuendustegevusele ja konkurentsivõimele suunatud programmide ning programmi „Loov Euroopa” vahel vähene või isegi olematu. Digitaal tehnoloogia arendamisega avanevate võimaluste abil loodavad tihedamad sidemed peaksid muutma nende programmide ühendamise lihtsamaks.

Praktilises plaanis:

4.14 Programmi haldamine ja järelevalve teostamine selle üle asjaomaste osalejate poolt on väga keeruline haldusülesanne, mis põhjustab märkimisväärseid halduskulusid, mille tulemusena vähenevad projektide tootmiseks ja nende levitamiseks eraldatud eelarvevahendid.

4.15 Üks korduv probleem, mille tõstatasid sektori osalejad ja mis puudutab eelkõige väikesi ettevõtjaid, seisneb toetuste saamiseks vajaliku tähtaja pikkuses.

4.16 Tuleb nentida, et sellise rahastamiskorra kasutamine, mis loodi eesmärgiga lihtsustada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ja teiste osalejate juurdepääsu laenudele, ei ole kultuuri valdkonnas tavaline. On oht, et finantsasutused ei ilmuta selles osalemiseks huvi, arvestades asjaomaste summade tagasihoidlikkust, arusaama puudumist kultuurisektori eriprobleemidest ja teatud laadi projektide – mida ilma avaliku rahastamiseta ei oleks olemaski – vähest tasuvust.

4.17 Järelevalve tegevuse üle ja rahastamisvahendi kaudu antud tagatiste haldamine toimub Euroopa Investeeringufondi kaudu, millel ei ole erilisi ekspertteadmisi kultuuri valdkonna kohta.

4.18 2010. aastal käivitunud MEEDIA tootmise tagatisfond, millel on oma valdkonnas tunnistatud eksperditeadmised, näitab vajadust suurema koostoime järele uue rahastamisvahendi ja juba olemasolevate mehhanismide vahel (5).

4.19 Teoreetiliselt on hea mõte koondada programmide „Kultuur” ja „MEDIA” kontakt- ja teabepunktid ühte Loova Euroopa ainulaadsete teabepunktidesse. Selle ümberkorralduse eesmärk on tagada teabe koondamine olemasolevate programmide kohta ja saavutada mastaabisääst tänu ressursside ühendamisele.

(5) Näiteks Prantsusmaal IFCIC (*Institut pour le financement du cinéma et des industries culturelles*) või Hispaanias Audiovisual SGR. Viimane loodi 2005. aastal Hispaania kultuuriministeeriumi algatusel ning filmi- ja audiovisuaalkunsti instituudi (ICCA) ja organite osalusel, kes haldavad Hispaanias audiovisuaalteoste tootjate õiguseid.

4.20 Tegevustasandil on võimalik luua koostoimet, eriti ühise haldamise ja teabevahetuse vallas, ent oluline on meeles pidada, et teatavates riikides, nagu Prantsusmaal või Saksamaal, on loodud piirkondlike kontaktpunktide võrgustik, milles kajastub kultuuriline mitmekesisus ja mille ülesanne on hoida tihedat sidet kohalike osalejatega. Lisaks on kultuuri- ja audio-visuaalsektoril üsna erinevad põhitegevused: nende tootmis- ja levitamistvõrgustikud on erinevad ning nende olulised osalejad vajavad erinevat laadi eksperditeadmisi.

4.21 Seetõttu võiks sellisel tsentraliseerimisel olla kahjulik mõju, mis seisneb pädevuste ühtlustamises. Selle abil saavutatav sääst võib osutuda ebaoluliseks ja mitte õigustada kavandatud

muudatusi. Teatud umbusuga suhtutakse ka sellesse, et teabepunktide täiendavaks ülesandeks on esitada statistilisi andmeid ning abistada komisjoni asjakohase teabevahetuse tagamisel ja programmi tulemuste ja mõju tutvustamisel, ilma et neile eraldataks selleks ülesandeks vajalikke rahalisi ressursse.

4.22 Kavandatud muudatused komiteemenetluses võiksid tekitada erimeelsusi, kuna komisjon kavatseb muuta kõigi programmide menetlemist komiteedes. Liikmesriikide esindajad kaotavad Euroopa Komisjoni kasuks oma kaasotsustus- ja kaashaldamisõiguse ning nende roll piirneb tulevikus üksnes eelvaliku läbinud projektide kinnitamisega.

Brüssel, 28. märts 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON
